[א]וכי דנין אפשר משאי אפשר [א] (ר' שמעון בחד מקום גמיר להו) אמר ר"ל ארבעה נתנו להן והעמידום [ב] על חמש ואי ס"ד בצבור הנך מי איתנהו בצבור אלא על כרחיך ילמד סתום ממפורש [ג] ר' נתן אומר אחת נתנה להן והעמידוה על חמש וליחזי בהי סידרא גמירי להו אי ביחיד אי בצבור שתי [ד] שכחות שכחו וקשיא להו [א] ואי ס"ד בצבור הנך מי איתנהו בצבור אלא ש"מ ילמד סתום ממפורש מה מפורש ביחיד ולא בצבור אף סתום ביחיד ולא בצבור: **מתני'** חומר בקדשים מבתמורה וחומר בתמורה מבקדשים חומר בקדשים מבתמורה שהקדשים עושין תמורה [א]ואין תמורה עושה תמורה הצבור [ב]והשותפין מקדישין [ג]אבל לא ממירין [ד]ומקדישין [ה] [ה]עוברין ואברים [ו]אבל לא ממירין [ז]חומר בתמורה מבקדשים [ו] [ח]שהקדושה חלה על בעלת מום קבוע [ט]ואין יוצא לחולין ליגזז

וכי דנין אפשר משאי אפשר. בהוריות (דף ו:) משני כולהו בחדא גמרא גמירי כלומר כל החמש חטאות נשנו בחדא שיטה וכיון דאיכא בהו דלא אפשר להיות בציבור כולהו נמי הכי נשנו דאין בציבור והכא הכי גרסי' אמר רשב"ל ארבעה נתנו להן והעמידו על חמש פירוש בסיני נתנו להם ד' מתות וחדא רועה ושכחו בימי אבל משה הי מינייהו וגזרו על כולן שימותו ואי ס"ד בציבור הנך מי איתנהו בציבור אלא ע"כ ילמוד סתום מן המפורש ולא מיבעיא אם נגמרה להן בכולן שימותו פשיטא דבחד גמרא הוו גמירי וכיון דאיכא בהו דליכא בצבור כולהו נמי ליתנהו בציבור אלא אפילו השתא נמי דגמרו דאיכא בהו דהויא רועה אמרי' דכולהו ליתנהו בצבור ולא מיבעיא אם אותה שרועה היא מאותן דליתנהו בצבור וא"כ כל הד' שנגמרו למות נגמרו בחד גמרא וכולהו ליתנהו בצבור דלכל הפחות ב' מהם נגמרו שלא בצבור כמו כן נמי הב' האחרים נגמרו שלא בצבור אלא אפי' את"ל דכפרו בעליה או עברו שנתה דחד מינייהו הוה אותה שנגמרה להיות רועה מיהו אידך נגמרה למות עם שלשה דליתנהו בצבור הרביעית נמי ליתא בצבור ומעתה אותה שנגמרה להיות רועה ושכחוה וגזרו עליה מיתה אע"ג דאפשר להיות בצבור מיהו ילפינן אפשר כב] משאי אפשר וכיון דנגמרו הארבעה למות ביחיד ולא בצבור משום דבחדא גמרא גמירי אידך נמי שנגמרה להיות רועה וגזרנו עליה מיתה מפני שהושכחה ביחיד דוקא נגזור עליה מיתה ולא בצבור דילפינן אפשר כג] משאי אפשר: **רבי** נתן אומר אחת ניתנה והעמידוה על חמש. פירוש בסיני נתנה להם אחת מתה וארבעה רועות ונשתכחה בימי אבל משה הי ניהו מתות והי ניהו רועות לפיכך גזרו על כולן שימותו וסמיך אהא דמסיק כד] מה מפורש ביחיד כו' אלא פריך על דבריו מקמי דלסיקנא והדר אסיקנא למילתיה דרבי נתן ופריך וליחזי בהי סדרא גמירי אי בצבור אי ביחיד פירוש למה גזרו על כולן למות הרי איכא בהו ג' דביחיד איתנהו ולא בצבור וב' דאיתנהו בצבור וליחזי אם אותה שנגמרה למות היא מן השלשה לגזור מיתה על [ה]השלישית והשנים ירעו ואם היא מן השנים לא היה להם לגזור מיתה רק על הב' [ו]והשלישית ירעו ומשני שתי שכחות שכחו הי נגמרה למיתה וגם שכחו אם היא מן השנים או מן [ז]השלישית לפיכך גזרו מיתה על כולהו והשתא אסיק למילתיה וקשיא להו אי ס"ד כו' אלא ש"מ ילמד סתום מן המפורש מה מפורש כו' כה] [ח](פירוש חד שנגמר להיות רועות וגמרו בחד גמרא וילמד סתום מן המפורש) פירוש הד' שנגמרו להיות רועות נגמרו בחד גמרא וילמד סתום מן המפורש הכל כדפירשנו גבי מילתא דרבי שמעון בן לקיש:

וכי דנין אפשר משאי אפשר. הא דלא איתנהו להנך שלשה בצבור למיתה משום דלא משכחת להו בצבור לא לענין מיתה ולא לענין הקרבה דהא לא מיתרמו בצבור לעולם: **ארבעה ניתנו להם.** (א) כולם ארבעה חטאות ניתנו להם מסיני דמתות ולא חמש ו] (או ביחיד או בצבור ושכחו באיזו נאמר להו מתה) והחמישית נאמר להם רועה ובימי אבלו של משה שכחו איזו ז] היתה רועה והלכו לחומרא ואמרו כולן מתות הלכך אי ס"ד בצבור נאמר להם מי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו בצבור אלא שתים מהם אלא ודאי לא הוי אלא ביחיד: **אחת ניתנה להן.** למיתה וארבעה לרעייה והעמידוה על חמשה ששכחו איזו (ב) המתה. ור' נתן לפרושי טעמיה דרבי שמעון דמתני' אתא אלא מקמי דמסיק למילתיה קפריך ליה הש"ס ומתרץ לפירוקיה והדר מסיק למילתיה: **וליחזי בהי סדרא גמירי.** אמאי העמידוה על חמשה משום ספיקא דמדא ליחזי בהי סדרא גמירי לה להאיך חדא אם היו זכורים שאותה המתה שנאמרה להם היתה יכולה להיות ביחיד ובצבור ט] למדו [י] דחטאת שכיפרו בעליה ושעברה שנתה מתה מספיקא אבל הנך שלשה ליכא לספוקי י] דלא הוו בצבור דלא דמו להאיך ואם היו זכורים שאותה המתה לא היתה יכולה להיות אלא ביחיד לימא להנך שלשה מתות אבל יא] הכא [ח] ליכא לספוקא דהא לא דמי לה: **שתי שכחות שכחו.** מהי סדרא ואי זו היא והלכך מדשכחו הכל קשיא להו לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך דלצבור הויא הסיא דמתה ד' דרעייה היכי משכחת להו בצבור הא לא מיתרמו לעולם יב] אלא ודאי מדאדכר חמשה בין מיתה ורעייה ביחיד איתמר דמשכחת להו כולהו ביה והיינו טעמיה דרבי שמעון ורבנן אית להו ארבעה ניתנו להן כל היכא דמשכחינן להו דאיתיה ביחיד ובצבור איתיה דליתיה בצבור ליתיה. (ג) ובמקום אחר פירשה רבי הכי אמר רשב"ל לאו דינא הויא אלא גמרא הוא דארבעה ניתנו להן למיתה בחדא יג] מימרא וכיון דכי הדדי בחדא גמרא אגמריעהו ודאי בחדא דוכתא אגמריעהו לארבעה ולא משכחת ארבעה אלא ביחיד והעמידום על ה' יד] חמישית ניתנה להן לרעייה גזרו עליה מיתה לחומרא מספק ששכחו איזו היא ובימי אבלו של משה נשתכחה. וקשיא להו כו' (ד) לאותן שבימי יהושע אי סלקא דעתך בצבור אגמרן מכדי טו] חדא דוכתא הואי מדאגמרי טז] לרביעית[ט] בחדא גמרא ובציבור מי משכחת ארבעה הלכך מתה ביחיד נאמר ולא בצבור וכל היכא דמיתרמא בצבור רועה דמתה דחטאות פשיטא לן דבצבור לא הוי. והאי דנקט ד' ניתנו להן כו' משום דמעשה שהיה כך היה דודאי הלכה זו נשתכחה בימי אבלו של משה ולא משום תירוצא דר' שמעון נקיט לה הכי דלכל שכן אי כולן ניתנו למיתה מיתרצא מילתיה דרבי שמעון שפיר טפי. רבי נתן אומר כו' לתרוצי נמי [י]הא אחת ניתנה להן למיתה וארבע לרעייה ושכחו איזו המתה והעמידום כולן למיתה וכיון דד' דרעייה בחדא גמרא ובחדא זימנא גמור ודאי בחדא דוכתא איגמור אי כולהו ביחיד אי כולהו בין ביחיד בין בצבור הלכך על כרחיך בחדא דוכתא לא משכחת לה אלא ביחיד יז] דגמרינן לה מדרעייה ולאו משאי אפשר הוא דהא כהנהו ארבעה דרעייה על כרחיך איכא חדא דמצי לאיתרמויי בציבור ואפי' הכי ביחיד הוא דגמרוה דהא בחדא מילתא איתמר הלכך ה' דמתה יח] גמרינן מינה מה זו אפשר להיות ביחיד ובצבור יט] לא נאמרה (מיתתה) אלא ביחיד אף זו אפי' היא מאותן שאפשר להיות בצבור לא נאמרה מיתתה אלא ביחיד הלכך אפשר כ] משאי אפשר גמרינן ומוקמינן מיתה ביחיד ולא בצבור. והיכי דמי אפשר משאי אפשר דלא גמרינן כגון אי הוו גמירי תלתא בחדא גמרא לרעייה ותרתי בחדא גמרא למיתה ובעו למילף הני מהני מה תלתא דרעייה לא נאמרו אלא ביחיד דבצבור לא משתכחי שלשה אף תרי דמיתה לא נאמרו אלא ביחיד התם איכא למיפרך וכי דנין אפשר משאי אפשר דלמא הנך שלשה דלא מתרמו בצבור אוקי לרעייה והנך תרי דמיתרמו הכא והכא אוקי למיתה כל היכא דמיתרמו וכי נמי אתו לקמן מהנך שלשה דליתנהו אלא ביחיד איכא לספוקי דלמא מיתה ביחיד נאמרה וכתרי מהנך שלשה והרעייה בשלשה האחרות שהרי כולן מצויות ביחיד. וליחזי בהי סידרא גמירי אמאי העמידום על חמשה בשביל אחת ליחזי אותה אחת מאיזה סדר היתה אם מסדר (ה) הנמצאות ביחיד ובצבור המתה מההוא תרתי חטאות שכיפרו בעליה ושעברה שנתה איכא לספוקא אבל ולד חטאת ותמורה ושמתו בעליה ליכא לספוקא דהא פשיטא לן דאותה של מיתה מאותן הראויות להמצא בצבור היתה אם מהשלשה היתה שאינן נמצאות בצבור אותן שלשה יעמידו כולן למיתה אבל שכיפרו ושעיברה שנתה אמאי העמידו הא פשיטא להו שהמתה לא היתה יכולה להמצא בצבור: **ב' שכחות שכחו.** מאיזה סדר היתה ואיזו היא לפיכך העמידו כולן למיתה. וקשה להו (ו) השתא הדר לתירוצא קמא ומסיים כא] רבי נתן למילתיה לתרוצי מילתיה דר"ש ועד השתא מפסקה הש"ס דפרכה למילתיה אמאי דאמר העמידום על ה': **מתני'** ומקדישין אברין ועוברין אבל לא ממירין. רבי יהודה הוא דדריש בהמה בהמה (ויקרא כז) בפרק קמא (לעיל דף י:): **על בעלת מום קבוע.** שאם המיר בעלת מום בתמימה של הקדש חלה עליה קדושה תמורה כ"כ שאם יפדה לא תצא לחולין:

ליגזז

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"א מהל' תמורה הלכה טו:
כו ב מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה א ופי"ד הלכה ב:
כז ג מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה א והלכה יג:
כח ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה א ב:
כט ה מיי' פ"א מהל' תמורה הלכה טו:
ל ו מיי' שם הלכה יד ופ"ג הלכה ה:
לא ז מיי' שם פ"ג הלכה ה:

◆

שיטה מקובצת

א] תיבות ר"ש כו' להו נמחק: ב] והעמידום מספק כולם למיתה. פי' כיון דד' גמירי למיתה לא מבעיא אם כפרו מעבירה מאותן ד' ונשנו בהדי תרי אחריני דלא אפשר להו למהוי אלא ביחיד א"כ כמו כן כפרו ועברו שנתן עמם לא יהיו אלא ביחיד דכולהו בחד גירסא ובחד מקום גמירי אלא אף כי נמי אותם שנשנו למיתה אין בהם כי אחת מהני תרי דשייכי ביחיד בצבור כלומר כיפור ועברה מ"מ אי אפשר בד' שלא היה בהם אחת משני אלו או כפרו או עברה ואותה שנישנית בהדי הג' דלא שייכי אלא ביחיד ע"כ אינה אלא ביחיד דכולהו בחדא גמרא גמירי וא"כ אף אותה שנשנית לרעייה דלא הוי בכלל גמרא דחדא גמרא מ"מ גמרינן לה מחבירתה שנשנית בד' דמתה ולא הוי אפשר מאי אפשר דהך אידך נמי עם הג' אפשר היא אלא דלא נהגה בצבור משום דחדא גמרא: ג] ר' נתן אומר כו' ר' נתן נמי טעמא דר"ש מפרש דאמר ביחיד דברים אמורים וה"ק אחת ניתנה להם למיתה וד' לרעייה ושכחו איזו למיתה והעמידו כל החמשה למיתה וכיון דד' לרעייה בחד גמרא וע"כ תרי מינייהו ביחיד אבל לא בצבור הלכך חמישית שניתנה למיתה אע"ג דאיכא לספוקי חדא מתרתי דשייכי בצבור מ"מ לא מוקמינן לה אלא ביחיד דגמרינן לה מרעייה שהיא ביחיד ולא בצבור כדפירש משום גמרא ולא הוי אפשר משאי אפשר כיון דבד' דרעייה על כרחך איכא חדא מתרי דשייכי בצבור ואפ"ה לא הוי (אלא) בצבור משום טעמא דחד גמרא (אך) [אף] אידך דמתה נמי ניגמר [דלא] איכא (דבצבור) [בצבור]. פי' מתוס' אחרות: ד] שתי שכחות שכחו: ה] ומקדישין איברים ועוברין אבל לא ממירין חומר עי' תוס' לעיל (דף ז ע"ב): ו] מבקדשים שהתמורה חלה: ז] ולא חמשה וידעי דליתני אלא או כולהו ביחיד או כולהו בצבור: ח] איזו היא רועה: ט] ובצבור ליכא דחטאת: י] לספוקי דלילו למיתה דלא הוו בצבור ולא דמו להאיך דגמיר דאזלי למיתה ואם: יא] אבל השנים ליכא כו' לא דמי להו הס"ד: יב] לעולם בצבור אלא: יג] בחדא גמרא וכיון: יד] והחמישית שניתנה להן: טו] מכדי בחדא דוכתא הוא, וס"א כלומר בחדא גזירה גזרינהו לה ובצבור לא משכחת להו הלכך: טז] מדאגמרי לארבעה בחדא גמרא ובצבור לא משכחת לה ארבעה: יז] ביחיד והחמישית שניתנה להם למיתה משום דאיכא לספוקי דמתניא בין בצבור בין ביחיד מש"ה לא מוקמינן אלא ביחיד דגמרינן: יח] מינה גמרינן מה: יט] ובצבור ולא נאמרה אלא: כ] אפשר משאפשר גמרינן: כא] ומסיים. גליון ק"ק דר' נתן הוא תנא והיה לו להקדים דבריו לרשב"ל ונראה דרשב"ל מפרש וקאמר דר' נתן פליג וקאמר דלא ניתנה להם כו' ולא לפרש אתא: כב] אפשר מאפשר תיבה משאי נמחק: כג] אפשר משאפשר הס"ד: כד] דמסיק. גליון ק"ק מאי משני מפירכא וכי דנין אפשר משאפשר: כה] מה מפרש כו' פירוש הד' שנגמרו כו' והשאר נמחק:

מסורת הש"ס

א) מנחות יט. ופ"ש, ב) רש"ק ול"ק מ"ז, ג) [לעיל י:], ד) [לעיל ז. ע"ש], ה) זבחים מט., ו) נ"ק מ"ז, ז) נ"ל לימרו ונר' נ"ק ילמדו, ח) נ"ל הנך תרי, ט) נ"ה לארבעה, י) נ"ה אחת, כ) נ"ל השלשה נ"ק, ל) והשלשה נ"ק, מ) השלשה נ"ק, נ) נ"ק מ"ז.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ארבעה ניתנו להם כלומר ארבע וכו' ולא חמש ושכחו באיזה נאמר להן מתה והחמישית כצ"ל ותיבות או ביחיד או בצבור נמחק: (ב) ד"ה אחת וכו' איזו היא המתה: (ג) ד"ה שתי שכחות וכו' ובמקום אחר פירשה רבי הכי אמר ר"ש. נ"ב וזהו פי' על הענין אבל כמעט כלשון ולשון: (ד) בא"ד וקשיא להו כו' לאותן נ"ב זהו פי' כתו דיבור בפני עצמו וכן כולם כמשמע: (ה) בא"ד אם מסדר הנמצא ביחיד ובציבור הנהו תרתי כצ"ל ותיבת המתה נמחק: (ו) שם ד"ה ב' שכחות וכו' וקשה להו וכו' השתא:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואי ס"ד. נרש"י וקשיא להו אי ס"ד:

◆

מוסף רש"י

וחומר בתרומה מבקדשים. חוזלת הקדש איזו אל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בעלמא ויוצאין לחולין בגוזרין כפדיין ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא בפרק הוציאו לו בסדר יומא (ג:). חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד. מה שאין כן בגזבת, דגבי תמורה כתיב טוב ברע, השוה בעל מום לתם לענין תמורה, על כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש. אבל זכה רלשון אם קדם הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן בבכורות (יד.), כל הקדשים שקדם מומן להקדישן נפדה, וילף לה מקראי (זבחים חפ.).

◆

רבינו גרשום

וכי דנין אפשר משאפשר. דהללו שנים אפשר לקיימן בין ביחיד בין בצבור: אמר ריש לקיש. להכי דנין אפשר משאי אפשר דארבע חטאות מתות נתנו להן בהר סיני ולא ידעי איזהו והעמידום על חמש מספיקה ואי סלקא דעתא דבצבור הן הנך (ב' כלל) [כלומר] ד' מהנך חמש אי אפשר למיהוי בצבור כדאמרן אלא (ודאין) ע"כ ילמד סתום ממפורש: ר' נתן אומר אחת ניתנה להן. דמתה ושכחו אי זו היא המתה והעמידו על ה' מספיקה: וניחזי אותה אחת [בהדין] (בהדין) סידרא גמירי להם כלומר אי בספר אינון שלש רביחיד הן ואינן יודעין אי זו לימא שלש חטאות מתות ותו לא ואם באותן שנים דאיתנהו בצבור לימא שתי חטאות מתות בלבד: אלא שתי שכחות שכחו. שכחו דלא ידעו אי זו היא. שכחו [ולא ידעו באיזה] (ולא מאן) זה סדר הילכך העמידום על חמש: וקשיא להו אי ס"ד דבצבור הוה, ההיא הנך אחריני מי איתיה בצבור אלא על כרחך. ילמד סתום ממפורש וכולן ביחיד אמורות: ואין יוצאין לחולין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com